

ДО ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРОБЛЕМ ЗАПОБІГАННЯ ТА АДАПТАЦІЇ ДО ЗМІН КЛІМАТУ

*Остапенко Б.О., магістр 1-го курсу
Житомирського національного агроекологічного університету
Ращенко А.В., к.е.н., доц. ЖНАЕУ, науковий керівник
м. Житомир, бульвар Старий, 7, Україна
a.rashchenko@gmail.com*

Стан навколишнього природного середовища – єдиний індикатор екологічної свідомості населення, яке проживає на певній території, та головний чинник забезпечення здоров'я та добробуту людей. За останні десять років в Україні було проведено низку досліджень, метою яких було оцінити обізнаність населення щодо екологічних проблем та готовність вживати певні дії для їх вирішення [1, 2 та ін.]. Згадані дослідження дають достатньо повне уявлення про ставлення громадян до довкілля у контексті готовності їх підтримувати екологічні аспекти реформ у рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; або у контексті реалізації Порядку денного розвитку до 2030 року – Цілей сталого розвитку. Однак, залишається необхідність підняти та актуалізувати питання щодо ставлення населення України та окремих громад до змін клімату та готовності їх вживати заходи по запобіганню та адаптації до наявної ситуації.

Для людства характерним є споживацьке ставлення до навколишнього природного середовища. При цьому, більшість країн світу не здатні побудувати єдину соціо-природну систему, для якої економічний та соціальний її розвиток можливий лише за умови врахування та підтримки екологічного чинника (як збереження, охорони та відповідального ставлення до природи). Гармонійна взаємодія між природою та суспільством враховує такі складові як екологічна свідомість, екологічна культура та суспільно-екологічні дії [4]. Саме соціологічні дослідження здатні відповісти на питання яку роль виконує кожна із зазначених складових у взаємовідносинах між суспільством та довкіллям.

Соціологічні дослідження демонструють підтримку українцями екологічних цінностей, які вважають охорону довкілля важливою сферою. Крім того, більшість людей усвідомлюють вплив екологічних чинників на якість їх життя та здоров'я. Водночас, готовність українців змінювати свої звички та вживати заходи, спрямовані на збереження довкілля, є досить низкою. Дослідження засвідчують, що головним мотивом при запровадженні екологічних практик залишається можливість економії при оплаті за комунальні послуги (економія споживання основних видів ресурсів: вода, газ, тепла та електрична енергія). Так, зокрема, до найбільш поширених практик відповідального споживання було віднесено: зменшення споживання енергії, сортування більшої частини сміття для утилізації, вибір екологічно чистішого виду транспорту (пішки, на велосипеді...), часткова відмова від купівлі одноразових пластикових виробів, зменшення побутового споживання води тощо [2, 3].

Зміни клімату як глобальна проблема розглядається у окремих соціологічних дослідженнях у контексті знайомства респондентів із даною тенденцією, а також із причинами та її наслідками. Так, опитування [1] засвідчує, що більше половини українців вважають, що зміни клімату певною мірою є результатом економічної діяльності людини. І такі результати можна було б трактувати як достатній ступінь обізнаності, якщо б не наявність досить негативної тенденції. Адже за останні п'ять років (2014 р. – перше дослідження, 2018 р. – друге) частка українців, які вважають зміну клімату результатом дії природних процесів збільшилась, а частка тих, хто вважають, що зміна клімату – результат діяльності людини – зменшилась. Ще більший негативний відтінок має така тенденція і у контексті посилення поширення інформації щодо змін клімату у засобах масової інформації, соціальних мережах тощо.

Таким чином, ставлення українців до проблеми зміни клімату потребує більш детального вивчення. Особливу увагу слід приділити способу та джерелам донесення інформації до цільових аудиторій. Адже саме від якості інформації щодо змін клімату, які поширюють залежить наявність розуміння проблеми та практичного втілення заходів по запобіганню та адаптації до неї громадянами країни в повсякденному житті.

Список літератури

1. Уявлення населення України про сталий розвиток : аналітичний звіт / О. Стегній. - Центр соціальних і маркетингових досліджень «Социс». – 2017 р. – 56 с.
2. Охорона довкілля та громадяни України. Дослідження практик, цінностей та суджень : Звіт про соціологічне опитування громадян .- Соціологічна агенція "Фама" на замовлення РАЦ "Суспільство і довкілля". - 2018 р. – 33 с.
3. Екологічна свідомість в Україні та в ЄС: топ-5 подібностей та відмінностей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/09/24/7087297/>
4. Соціологія: Навч. посіб. для студентів ВНЗ, аспірантів, викладачів. — 3-тє вид., перероб. і доп. Рекомендовано МОН / Танчин І.З. — К., 2008. — 351 с.